

تاریخ



بسطام / سمنان

مهتاب چهارطاقی

عکس‌ها:

مسعود محقق



دو تن از پیران خراسانی در این منطقه آرام گرفته‌اند

بسطام؛ آرامستان کهن

از دیگر بناهای تاریخی این مجموعه می‌توان به مسجد بایزید و مناره ایلخانی اشاره کرد که همه در کنار هم مجموعه بی نظیری را پدید آورده‌اند که خود نمایشگاهی از معماری ایلخانی، سلجوقی، صفویه، قاجاریه و معاصر است و به حق، چشم از دیدنش سیر نمی‌شود.

مقبره بایزید اما به دلیل مقام والی او در تصوف و عرفان، عاری از هرگونه تجمل و تزئینات باشکوه و تنها سنگ قبری است ساده در فضایی باز تا طبق وصیتش هر طلوع و غروب خورشید و مظاهر طبیعت و رحمت الهی را نظاره‌گر باشد.



براساس شواهد به جا مانده، بایزید بسطامی در قرن سوم هجری در بسطام از توابع قومس به دنیا آمد. اجدادش (پدر بزرگ و پدرش) از والیان و بزرگان ایالت قومس و پیرو آیین زرتشتی بودند. بایزید در جوانی به دین اسلام گروید و از همان دوران طریق عرفان و تصوف در پیش گرفت. در علم و ادب و دانش روز، نبوغ خود را بر همگان ثابت کرد و خود استاد و مرشدی تمام عیار شد که مریدان و شاگردان بسیاری از اقصی نقاط کشور به محضرش می‌رسیدند. گفته می‌شود ابوالحسن خرقانی، ابوسعید ابوالخیر و منصور حلاج از مریدان و شاگردان وی بودند. از بایزید آثار و مقالات ارزشمندی به یادگار مانده که بازتاب آن‌ها را در آثار شاعران و عارفانی همچون مولوی، سعدی، حافظ و... می‌توان به وضوح دید. پس از اندکی مراقبه و جذب انرژی‌های مثبت مقبره بایزید، برمی‌خیزیم تا سری به دیگر مکان‌های مجموعه بزنیم. مسجد بایزید که خانقاه تصوف وی بوده، با آن کاشی‌های فیروزه‌ای گنبدش، چنان شکوه و جلالی ماورایی دارد که چشم هر بیننده‌ای را خیره می‌کند.

گویی عبور از دالان بهشت است. چنارهای بلند زیبا از دو طرف بولوار شاخه‌ها را در هم تنیده و یکدیگر را تنگ در آغوش گرفته‌اند و تونلی سبز ساخته‌اند که چشم هر بیننده‌ای را در هر فصلی به‌ویژه بهار و پاییز خیره می‌کند. پس از عبور از این مسیر به غایت زیبا به میدان اصلی شهر رسیده و همان لحظه حجمی از شکوه و زیبایی از دل تاریخ رخ می‌تابد و دو گنبد فیروزه‌ای با آجرکاری‌های زیبا نگاه‌ها را به خود جذب می‌کند. پس از ورود به مجموعه تاریخی، نخستین چیزی که با تمام وجود حس می‌کنیم، سکوت و آرامش معنوی این مکان روحانی است. گویی آن حس مراقبه و خلوت آرامی که این عارف بزرگ در این جهان پرتلاطم یافته و آن نوری که در دلش روشن شده بود، در این مکان جریان دارد و در دل هایمان نفوذ و به تک‌تک سلول هایمان رخنه کرده است.

گفته می‌شود بایزید بسطامی چنان جایگاه بلندی در عرفان داشته که حتی حاکمان و بزرگان ولایات مختلف به محضرش شرفیاب می‌شدند و مریدی و شاگردی می‌کردند. نکته جالب‌تر اینکه بسیاری از این حاکمان، شیوخ، بازرگانان و دانشمندان طبق وصیتشان، در جوار بایزید در خاک شده‌اند. از این رو این مکان به منزله آرامستانی کهن و تاریخی است که از قرون سوم، چهارم، پنجم و... بزرگان بسیاری را در خود جای داده است.



یکی از بزرگان دینی که در این آرامستان آرمیده‌اند امامزاده محمد از فرزندان امام جعفر صادق (ع) است که مقبره‌ای باشکوه با گنبد فیروزه‌ای بر مزارش ساخته شده و یادگار دوران ایلخانی و سلجوقی است.

بسطام در ۵ کیلومتری شمال شرقی شاه‌رود (استان سمنان) و در دامنه‌های رشته کوه شاه‌وار واقع شده، برای همین هم از آب و هوای مطبوع و خنکی برخوردار است و شهری سرسبز و زیبا با باغ‌ها و مراتع فراوان به شمار می‌آید. این موضوع را می‌توان از همان بولوار ورودی شهر دریافت. عبور از بولوار ورودی شهر ما را به یک مجموعه تاریخی می‌رساند که مردی بزرگ در عالم عرفان در آن آرام گرفته است. «بایزید بسطامی» قرن هاست اینجا در خاک زادگاهش خفته است؛ کسی که در زمره نخستین «پیران خراسانی» سپهر عرفان ایران زمین بوده است.